

Щороку під час зустрічі «Великої двадцятки» (G-20) складається «чорний список» країн, які мають недоліки в боротьбі з відмиванням злочинних доходів і фінансуванням тероризму. У 2009 році через побоювання опинитись у «чорному списку» ряд провідних країн, зокрема європейських (Швейцарія, Ліхтенштейн, Люксембург, Монако, Андорра, Австрія, Бельгія, Сінгапур) заявили про готовність переглянути свої банківські законодавства задля більшої прозорості, оскільки перебування країн в цьому списку може стати причиною їхньої міжнародної ізоляції. Напередодні саміту «Великої двадцятки-2009» в Лондоні вони встигли підписати угоду, яка передбачає надання інформації про клієнтів, підозрюваних у податкових махінаціях. На зустрічі в Лондоні держави G-20 оголосили війну офшорам і мають намір застосовувати санкції проти територій з пільговим оподаткуванням, які відмовляться надавати інформацію про клієнтів.

Сьогодні члени G-20 наголошують, що ера банківської таємниці закінчена. Якщо зони фінансового притулку будуть відмовляти в інформації, то піде відповідна реакція - міжнародні та регіональні інститути розвитку можуть отримати рекомендації про перегляд інвестиційної політики в країнах, які не дотримуються стандартів обміну інформацією.

Активність світової спільноти щодо контролю за рухом міжнародних капіталів завдала удару по репутації багатьох офшорних центрів. З 2010 року і дотепер відбувається стабілізація економік «податкових гаваней». Про це свідчить «Індекс глобальних фінансових центрів» (GFCI). Він відображає конкурентоздатність фінансових центрів. За даними GFCI, у 2010-2012 рр. серед офшорних центрів найбільшою стабільністю характеризуються Джерсі, Гернсі, Кайманові острови.

Єврогрупою в 2010 р. (16 країн зони євро) було схвалено механізм захисту фінансової стабільності в євросоні і Євросоюзі та максимальної стабілізації платіжних балансів.

Сполучені Штати Америки з огляду на світову фінансову кризу в законопроект «Про запобігання зловживаннями податковими гаванями» внесли деякі поправки. Основними положеннями законопроекту S-681 є: 1) встановлення більш суворих вимог для платників податків США, що використовують офшорні юрисдикції; 2) надання Казначейству США повноважень щодо здійснення спеціальних заходів проти іноземних юрисдикцій і фінансових інститутів, що перешкоджають збору податків; 3) запровадження оподаткування офшорних трастів, які використовуються для придбання нерухомості, предметів мистецтва і ювелірних прикрас для громадян США, та визнання осіб, що одержують активи офшорних трастів бенефіціарами; 4) збільшення штрафу на доходи для осіб, які використовують податкові притулки, до 150%. Також у 2011 році Сполученими Штатами Америки було уточнено коло осіб, закордонні банківські рахунки та рахунки цінних паперів яких необхідно декларувати на спеціальному бланку (Report on Foreign Financial and Bank Accounts). Тепер звітувати мають не тільки громадяни США, а й зареєстровані на території Штатів товариства з обмеженою відповідальністю і корпорації, що не належать американцям.

Ситуація, що склалась у зв'язку зі світовою кризою, дала поштовх для «налагодження порядку» на міжнародній арені. Таким чином, вже розпочинаються активні дії щодо контролю на наднаціональному рівні за офшорами, інвестиційними потоками, фірмами, що задіяні в міжнародній інвестиційній діяльності. Світовій спільноті сьогодні вкрай необхідна міждержавна фінансова підтримка, встановлення більшої довіри між урядами. Інвестори мають бути забезпечені точною та адекватною інформацією про фінансові баланси, державні витрати, а також щодо операцій між урядами країн та фінансовими організаціями.

Олеся КОТЛЯРОВА

Інститут міжнародних відносин НАУ, м.Київ

ТЕХНОПАРК ЯК ОСНОВА ВЕНЧУРНОГО БІЗНЕСУ

Сьогодні ризикові венчурні фірми невеликого, як правило, розміру зайняті розробкою наукових ідей і перетворенням їх у нові технології і продукти. На сучасному етапі науково-технічної революції роль бізнесу в наукових дослідженнях і розробках істотно зростає. Це

пов'язано з тим, що НТР дала дрібним і середнім впроваджувальним і високотехнологічним фірмам сучасну техніку, відповідну їх розмірами - мікропроцесори, мікро ЕОМ, мікрокомп'ютери, що дозволяє вести виробництво і розробки на високому рівні і вимагає порівняно доступних витрат.

Ініціаторами такого підприємства найчастіше виступає невелика група осіб - талановиті інженери, винахідники, вчені, менеджери-новатори, які бажають присвятити себе розробці перспективної ідеї і при цьому працювати без обмежень, неминучих в лабораторіях великих фірм, підпорядкованих у своїй діяльності жорстким програмам і централізованим планам. Такий метод організації досліджень дозволяє максимально використовувати потенціал наукових кадрів, що звільняються в цьому випадку від впливу бюрократії. Ризикові підприємства - своєрідна форма захисту талантів від втрат на стартових ділянках інноваційного процесу, коли новизна наукової або технічної ідеї заважає її сприйняттю адміністративними керівниками фірми. Перевага венчурного бізнесу - гнучкість, здатність мобільно переорієнтуватися, швидко оволодівати новими ідеями. Прагнення до прибутку, тиск ринку і конкуренції, конкретно поставлене завдання, жорсткі терміни змушують розробників діяти результативно і швидко, інтенсифікують дослідницький процес.

Необхідний капітал такі підприємці отримують від великих корпорацій, приватних фондів і держави, що дозволяють їм вільно розпоряджатися цими коштами для наукових цілей. Оскільки результати досліджень невідомі, є значний ризик для такого підприємства.

Найбільші корпорації, маючи дороге устаткування і стійкі позиції на ринку, не дуже охоче йдуть на технологічну перебудову виробництва і різного роду експерименти. Значно вигідніше для них фінансувати дрібні впроваджувальні фірми і в разі успіху останніх рухатися второваним ними шляху.

Ризиковий бізнес аж ніяк не випадково отримав свою назву. Його відрізняє нестійкість, ненадійність положення. "Смертність" ризикових організацій дуже висока. З 250 ризикових фірм, заснованих у США ще в 60-х роках, "вижили" лише близько третини, 32% були поглинуті великими корпораціями, 37% збанкрутували. І лише одиниці перетворилися у великих продуцентів високих технологій, подібно "Хerox", "Intel", "AppleComputer". Однак віддача фірм, що залишилися "в живих", настільки велика, як з точки зору прибутку, так і з точки зору вдосконалення виробництва, що робить таку практику доцільною. Значимість ризикових підприємств і в тому, що вони стимулюють конкуренцію, підштовхують великі фірми до інноваційної діяльності.

Прискорення НТП викликає зацікавленість у співпраці науки і промислових підприємств. Умовою збереження і посилення конкурентоздатності компанії стає інформація про досягнення і використання результатів не тільки прикладних, а й фундаментальних досліджень. Тому сучасні компанії не можуть задовольнятися вторинною науковою інформацією і зміцнюють зв'язки з її первинними джерелами - центрами фундаментальної науки.

У свою чергу, університети спонукають до співпраці з приватними компаніями не тільки можливість отримання прибутку від комерціалізації результатів проведених ними науково-дослідних робіт (НДР), але і необхідність пошуку додаткових джерел фінансування фундаментальних досліджень і найбільш сприятливих можливостей працевлаштування своїх випускників. Розширюється використання таких форм співпраці, як консультування, обмін кадрами, субсидії та контракти на дослідження, великі багаторічні контрактні угоди з корпораціями про проведення університетом досліджень у певній галузі. Іноді від університету відокремлюються "міні-корпорації", що мають на меті перетворення знань і наукових досліджень в гроші.

"Науковий парк" або технопарк служить для розвитку наукомістких технологій, наукомістких фірм. Це своєрідна фабрика з виробництва середніх і малих ризикових інноваційних підприємств. Одна з найважливіших функцій технопарку - безперервне формування нового бізнесу і його підтримка. Таким чином, технопарк або "науковий парк" є основою венчурного бізнесу.

Література

1. Дорошко О. Технопарки як засіб стимулювання інноваційної діяльності // *Ефективна економіка*. – 2009. – №5. – С.67–98.
2. Тельнов А. С., Гончарук В. В. *Технологічні парки: проблеми та перспективи розвитку* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchnu_ekon/2010_1_2/035-041.pdf.
3. МЭиМО [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.politstudies.ru/friends/meimo1_01.htm.

Наталія КРАВЧУК

Тернопільський національний економічний університет

«КОНВЕРГЕНЦІЯ – ДИВЕРГЕНЦІЯ» ГЛОБАЛЬНОГО РОЗВИТКУ: НОВІ ВИКЛИКИ І ФУНДАМЕНТАЛЬНА НЕВИЗНАЧЕНІСТЬ

Глобальний розвиток на початку ХХІ століття супроводжується одночасним розгортанням полярно-векторних процесів: поряд із явно вираженим посиленням конвергенції компонент глобально-центричної економіки (зближення економік різних країн, втягування більшості з них у загальне русло світової цивілізації) наростає їх неоднорідність (багато країн, з різних причин, не готові адаптуватися до імперативів сучасного науково-технічного прогресу, до структурних змін на світових ринках). Сучасні процеси глобалізації, міжнародної економічної інтеграції та конвергенції протікають «із різношвидкісною динамікою» [1], у складному сплетінні геополітичних і соціально-економічних протиріч, свого роду «ліній розлому» [2]. Йдеться, передусім, про масштабні зміни і вражаючі темпи економічного зростання у країнах, що розвиваються; про їх «нову конвергенцію» з розвинутими країнами – тенденцію, яка, очевидно, змінить глобальний ландшафт і глобальний розвиток у найближчі десятиліття; і, водночас, про загострення протиріч між космополітизмом капіталу і державним суверенітетом, як формою організації суспільства; між процесами глобалізації, базовою основою якої є лібералізація як соціального, так і економічного розвитку, їх гармонізація і уніфікація на принципах глобальності, і політичною владою, все ще сконцентрованою на рівні держави. Порушився баланс між традиційними державними інститутами прийняття рішень і новими глобальними центрами, що контролюють необхідні для їх реалізації ресурси і економічні процеси. Світ стає, з одного боку, гомогенним і взаємопов'язаним, а з іншого – гетерогенним і розділеним. Пошук причин поєднання цих полярностей – «конвергенції і дивергенції» глобального розвитку – на загальнотеоретичному і методологічному рівні залишається одним із ключових завдань у рамках сучасної постмодерністської альтернативи. Акцентуючи увагу на відповідній невизначеності, доцільно виокремити декілька тез дискусійного характеру, які мають методологічне значення.

Теза перша. Сучасний світ, з одного боку, поступово і об'єктивно трансформується у простір глобальної взаємодії усіх його складових, а з іншого – незважаючи на посилення тенденції до синхронізації економічних циклів, зберігається специфіка відтворювальних процесів як окремих країн, так і їх угруповань. Спостерігається нашарування на традиційні структури геопростору нових інститутів і відносин, нових форм співробітництва і конкуренції, партнерства і взаємного протистояння, досягнення консенсусу і загострення конфліктогенності. Сучасна глобальна криза лише посилила ці тенденції, поставивши на порядок денний проблему дивергенції глобального розвитку. І якщо в докризовий період нагадування про це було ознакою антиглобалізму і недалекогоглядного песимізму, то упродовж останніх років фрази на кшталт: «занепад глобалізації», «економічний націоналізм і протекціонізм – нова реальність» ламають традиційні уявлення про принципи й закони, які мають у найближчому майбутньому стати базовою основою глобального економічного розвитку. На цій основі вкотре актуалізувалися проблеми дуалізму глобального розвитку: з одного боку, посилилась традиційна система взаємовідносин держав на принципах міждержавних відносин згідно установок традиційної дипломатії, захисту національних інтересів і національного суверенітету; а з іншого – не менш актуальною залишається ідея